

YUQORI SINIF O'QUVCHILARIDA INGLIZ TILIDA O'QISH VA YOZUV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

A.P.Xujamkulov - TDPU, o'qituvchi

F. Qo'shmurodova - TDPU, talaba

R.Todjiboyeva –TDPU, talaba

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tili sohasida mavjud bo'lgan o'qish va yozuv ko'nikmalarida bo'lgan bilimlarini oshirish va rivojlantirish uchun ko'zda tutilgan samarali metodlar haqida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: yozuv ko'nikmasi, o'z fikrini ifodalay olish, fikr almashish, vaqtni boshqarish, yozuv uslublari, o'qish ko'nikmasi, o'qilgan matnni tahlil qilish, skimming, scanning, o'qish texnikalarini qo'llash, o'qish maqsadini aniqlash.

Аннотация: Данная статья направлена на улучшение и развитие знаний и навыков учащихся старших классов общеобразовательных школ, в области английского языка. Предоставляется информация об используемых эффективных методах.

Ключевые слова: навыки письма, умение выражать свое мнение, обмен идеями, тайм-менеджмент, стили письма, навыки чтения, анализ прочитанного текста, сканирование, постановка цели обучения.

Annotation: This article aims to improve and develop the knowledge and skills of students in the upper grades of general secondary schools, in the field of English language. Information was provided about effective methods used.

Key words: writing skills, ability to express one's opinion, exchange of ideas, time management, writing styles, reading skills, analysis of the read text, skimming, scanning, use of reading techniques llash llash, setting the purpose of study.

Ta'lim jarayonida yangi texnologiyalardan foydalanish juda muhim. Umuman olganda, ushbu asosiy usullardan foydalangan holda fanga qiziqishni oshirish va o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Ingliz tili darsida o'quvchining o'rganish va kognitiv munosabatlarini rivojlantirish uchun eng avvalo ularning tilga qiziqishini oshirish yo'llarini izlash zarur. Shuning uchun o'qituvchining vazifasi o'quvchilarning darsga qiziqishini oshirishdan iborat. O'qituvchi darsda yangi texnologiyadan foydalansa, o'quvchilar darsda faol ishtirok etib, yangi mavzuni tushunadilar. Ushbu yo'nalish bilan bog'liq holda umumiy ingliz tili darsida o'qitishning yangi texnologiyalari, ya'ni interfaol usullardan foydalangan holda ish olib boriladi: munozaralar, individual ish, guruh ishlari, so'rovnomalar, taqdimotlar,

boshqotirmalar. Ushbu usullardan foydalanib, turli natijalarga erishish mumkin. Interfaol usul asosiy bosqichma-bosqich rivojlanish uchun o'quv tizimining o'z belgilangan qoidalariga ega. Ushbu shartlarning asosiy maqsadi ayirboshlashda ishtirok etuvchi tomonlar o'rtasida ishonchli munosabatlar, erkin muloqot va demokratik uslubni o'rnatishdir. Asosan interfaol usullar o'quvchilar tomonidan o'yinlar, boshqotirma metodi, savol-javob usuli va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalangan holda o'rganish orqali qo'llaniladi. Asosiy usullar mahalliy va xorijiy olimlarning asarlarida nashr etilgan va muhokama qilingan. Xususan, Bim I. L., Galskova N. D. asarlarida bir qator ta'lim texnologiyalari tadqiq etilgan.

Yozuv ko'nikmasi — bu fikrlarni, g'oyalarni va his-tuyg'ularni yozma shaklda ifodalash qobiliyatidir. Bu ko'nikma nafaqat o'z fikrlaringizni aniq va ravon ifodalashga yordam beradi, balki kommunikatsiya, ta'lim va professional sohalarda muvaffaqiyatli bo'lish uchun ham zarurdir. Yozuv ko'nikmalarini oshirish - bu davomiy jarayon bo'lib, sabr-toqat va izchillikni talab qiladi. O'qish, yozish, tahlil qilish va turli uslublarni o'rganish orqali yozuv ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin. Har bir inson o'z fikrlarini ifodalashda va ijodkorlikda yangiliklar kiritishda erkin bo'lishi kerak.

O'qish ko'nikmasi — bu insonning matnni tushunishi, tahlil qilishi va undan ma'lumot olish qobiliyatidir. O'qish faqatgina so'zlarni tanib olishdan iborat emas, balki u matnning mazmunini anglash, muallif fikrlarini tushunish va olingan ma'lumotni hayotda qo'llay olishni ham o'z ichiga oladi. O'qish ko'nikmalarini oshirish — bu jarayon bo'lib, doimiy amaliyot va to'g'ri strategiyalar yordamida amalga oshiriladi. Yuqoridagi tavsiyalarni qo'llab, har bir inson o'z o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin.

O'qish (reading) ko'nikmasini oshiruvchi metodlar:

Kichik hikoyalarni o'qish - kichik hikoyalarni o'qib, atrofdagi ingliz tili o'rganuvchilar bilan bahs-munozara yuritish. Bu nafaqat o'qishni oshiribgina qolmay, so'zlashuvda bo'lgan qobiliyatlarni ha shubhasiz oshiradi. Kichik hikoyalardan so'ng birma- bir katta hikoyalarni o'qish tavsiya etiladi.

Lug'at yodlash - yangi so'zlarni yodlash o'qishda duch keladigan muammolardan xalos etadi, yangi so'zlar nafaqat readindagi muammolarni bartaraf etibgina qolmay, gapirishda bo'lgan qobiliyatlarni ham oshiradi va lug'at boyligini ham oshirishga yordam beradi.

Qayta yozish va izoh berish - o'qilgan matnni lug'atdagi so'zlar bilan almashtirish yoki shu matnga izoh berish. Bu ingliz tilidagi matnlarni to'la to'kis tushunishga imkon beradi.

О'qish texnologiyalaridan foydalanish - elektron kitoblar, shu bilan birga audio kitoblar yoki mobil ilovalardan foydalanish o'qish qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi.

Yozish (writing) ko'nikmalasini oshiruvchi metodlar:

О'qish- ya'ni turli xil janrdagi kitoblarni, maqolalarni va hikoyalarni o'qish yozuv malakalarini oshirishga yordam beradi. Bu usul orqali yangi so'zlar, iboralar va uslublar o'rganiladi.

Yozish amaliyoti- har kuni yoki haftada ma'lum bir vaqt ajratib, yozish amaliyotini bajarish, misol uchun kundalik yozish, esse yoki hikoya yozish.

Kunlik ishlarni yozish uchun kundalik (diary) - yozish ko'nikmalarini rivojlantirish, doimiy ravishda yozish orqali yozuv ko'nikmalarini oshirish mumkin, yozish jarayoni ijodkorlikni oshiradi shu bilan bir qatorda yangi g'oyalarni keltirib chiqaradi.

Ushbu metodlar ingliz tili o'rganuvchilarda duch keladigan muammolarni bartaraf etishga yordam beradi. Ushbu metodlar orqali yuqori sinf o'quvchilari o'z ustlarida o'zlari ishlay olish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bull, S., Ma, Y. Raising learner awareness of language learning strategies in situations of limited recourses. Interactive Learning Environments, 2000. 9(2)-171-200p.
2. Ш.М. Жумабаева. Развитие навыков чтения учащихся на уроках английского языка с использованием инновационных технологий/ Молодой учёный. 2003. №19(466).- С.469-473